Zo maak je je eigen e-books

Hoewel de boekhandel er zich wereldwijd op voorbereidt, schijnen de e-books nog niet echt door te breken. Penguin Pockets heeft nu wel besloten een lading e-books op de markt te brengen, maar de klanten blijven aarzelen. Ze willen papier zien! Wellicht is het hooguit een kwestie van tijd voor daar verandering in komt, want e-books hebben onmiskenbare voordelen, naast enkele minder belangrijke nadelen. Je kan intussen de uitgevers en jezelf een handje helpen door je eigen teksten alvast in een e-book om te zetten en ze bijvoorbeeld via het net aan te bieden. Het kan overigens ook handig zijn om gewoon je eigen teksten op je handheld te lezen, om het even of die draait onder Palm OS of Windows CE. Een beknopte handleiding om in de kortste keren je eigen uitgever van e-books te worden!

Een e-book of een e-tekst is een tekst die je op het scherm leest. Dat kan het scherm van je computer zijn, maar ook het scherm van een speciale reader, een e-booklezer, zeg maar. Erg populair zijn zulke lezers nog niet en bovendien zijn ze vooral in Europa relatief moeilijk te verkrijgen. Behalve dan de handhelds zoals Palm [01], Handspring Visor [02] of de Pocket PC [03]. Die hebben weliswaar kleinere schermpjes (160 x 160 pixels) dan de meeste echte e-bookhardware zoals de Gemstar eBook [04] of de Franklin eBookman [05]. Tegenover het iets lagere leescomfort staan echter veel voordelen zoals het lichtere gewicht, het binnenzakformaat en vooral de overvloed aan andere mogelijkheden (agenda, adresboek, talrijke tools en tienduizenden programma's van derden). De echte strijd om het e-book zou dus best wel eens op de markt van de handhelds kunnen worden uitgevochten. Er is namelijk al een ruime verspreiding van deze hardware, terwijl de echte e-bookhardware maar niet van de grond lijkt te komen.

Waarom zelf e-books aanmaken?

Misschien denk je dat dit artikel alleen bedoeld is voor schrijvers en uitgevers die op die manier een extra kanaal zoeken om hun boeken te verspreiden. Maar dat klopt niet. Vrijwel iedereen heeft er belang bij zelf boeken te kunnen omzetten naar een e-tekstformaat. Om te beginnen iedereen die wel eens zelf een tekst brouwt, en dat zijn er veel meer dan romanschrijvers alleen. Om het even of het gaat om een rapport, een handleiding bij een apparaat, een lastenboek, een verslag van een vergadering of - waarom niet - een opstel voor school, je kan je tekst op een makkelijker manier verspreiden en toegankelijk maken door er een e-book van te maken. Overigens heb je in al die gevallen bijna altijd een computertekst beschikbaar die als basis kan dienen. Maar ook lezers in de breedste zin van het woord leren beter hun eigen e-books aanmaken. Nieuwe e-books koop je natuurlijk kant-en-klaar via het net (al moet je er wel op letten dat je het juiste formaat koopt voor je eigen hardware!), maar daarnaast ligt zowat de hele klassieke wereldliteratuur gewoon gratis te grabbel op het internet, van Homeros via The Complete Works of William Shakespeare [06] tot Jane Austen of Sir Henry Conan Doyle. Bij Project Gutenberg [07] en vele soortgelijke archieven vind je tienduizenden zulke rechtenvrije en dus gratis teksten. Er is zelfs het Project Laurens Jz. Coster [08] met uitsluitend Nederlandstalige teksten van Hadewych tot Vondel. Alleen: de meeste van die teksten zijn uitsluitend beschikbaar in een plat tekstformaat. Dat is tegelijk een nadeel (want het leest niet zo prettig) en een voordeel (want je kan er alle kanten mee op). In plaats van zo'n tekst op het scherm te lezen of af te drukken - vaak met die vervelende regeleinden waardoor de regels verspringen - kan je er gewoon een e-book van maken. Dan lees je achteraf met veel chic Shakespeare op je Palmpje terwijl je in de Thalys van Brussel naar Parijs glijdt.

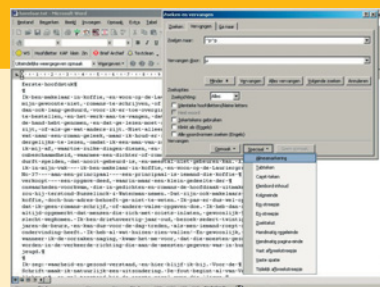
Behalve van literaire teksten, krioelt het net ook van non-fictionteksten: van computerboeken tot wetteksten, van reisgidsen tot kookboeken. Ook die teksten kan je doorgaans probleemloos in een e-bookformaat stoppen en nadien overal mee naartoe nemen. Al eens bedacht hoeveel plaats je uitspaart in je vakantiekoffer als je die twintig boeken vervangt door één handheld?

Eerst de tekst!

figuur 1

Het allereerste wat je nodig hebt om een e-book te maken, is een tekst. Laten we, bij wijze van voorbeeld, de Max Havelaar van Multatuli binnenhalen. Bij de e-bookklassieken [09] haal je dat prachtige boek kant-en-klaar binnen in de formaten Rocketbook [10], MS Reader [11] en pdf van Adobe Acrobat [02]. Maar dat is nu natuurlijk niet de bedoeling. Wij halen de pure tekst op bij het Project Laurens Jz. Coster. Klik op Multatuli en vervolgens op het eerste hoofdstuk van 'Max Havelaar' (figuur 1). Selecteer de hele tekst van het eerste hoofdstuk (**Ctrl+A**), kopieer die (**Ctrl+C**) en plak ze (**Ctrl+V**) in een nieuw Word-document. Eventueel kan je nu alle hoofdstukken toevoegen en zo het volledige boek in een bestand plaatsen dat je bewaart als - nogal wiedes - 'havelaar.doc'. Je kan de hele tekst ook meteen als tekstbestand binnenhalen via een gopherlink [13]. Je hebt dan wel een versie in de nieuwe spelling ('koffie' i.p.v. 'koffi'), maar het nadeel is dat je een tekst krijgt met regeleinden die eerst moeten weggehaald worden. Dat kan met volgend trucje: toon eerst de alineamarkering door te klikken op het paragraafteken (¶) op je standaard werkbalk. Je ziet dan waar de regeleinden zitten. Vervang eerst de dubbele regeleinden die je na elke alinea vindt - waardoor een witregel wordt tussengevoegd - door een teken dat zeker niet in je tekst voorkomt (bijvoorbeeld µ). In het '**Zoeken en Vervangen**'-scherm (**Ctrl+H**) klik je daarvoor op de knop **Meer**, vervolgens op **Speciaal**, waarna je **Alineamarkering** uit de lijst selecteert (figuur 2). Een dubbele spatie verschijnt dan als **^p^p** in de '**Zoeken naar**'-regel. In de '**Vervangen door**'-regel tik je het mu-teken (µ) of een ander weinig gebruikt teken. Klik op **Alles vervangen**. Dat kan bij een lange tekst als deze even duren. Vervolgens vervangen we de overblijvende alineamarkeringen door een spatie. Tik **^p** in bij **Zoeken naar** en een spatie bij **Vervangen door**. Na nog eens **Alles vervangen** zijn we de regeleinden kwijt. Rest ons nu alleen nog de alinea's terug te halen door het mu-teken te vervangen door een dubbele alineamarkering (**^p^p**). Meteen ziet onze tekst er opnieuw heel goed uit en we kunnen het geheel bewaren als 'havelaar.doc'.

figuur 2

Toch is er met tekstbestanden nog een ander probleem. Tekens die niet in het ASCII-formaat staan, worden vaak fout geïnterpreteerd bij het omzetten naar tekst. Vooral in de Franse tekst waarmee 'Max Havelaar' begint, is dat te zien. De tekst 'les femmes de poète' is bijvoorbeeld verminkt tot 'les femmes de poŠte', wat uiteraard niets met de post te maken heeft. Of 'les déceptions de sa tâche' werd 'les d,ceptions de sa tƒche'. Die kleine, maar storende foutjes moet je er helaas nog even met de hand uithalen. Als je eenmaal weet dat Š staat voor è, kan je die natuurlijk meteen in het hele document vervangen. Met de komma die in plaats van een é staat, kan je dat beter niet doen of al je komma's veranderen in é. Niet altijd zo evident dus. Eventueel moet je aan het begin en het einde van je bestand ook nog wat rare systeemtekens weghalen.

VAKTAAL

ASCII: American Standard Code for Information Interchance. Algemeen geaccepteerde standaard waarin de betekenis van tekens (bytes) is vastgelegd. Zo staat ASCII-code 65 voor de hoofdletter A. Protocol voor het overbrengen van bestanden van de ene computer naar de andere. Het is eigenlijk alleen geschikt voor tekstbestanden.

Gopher: Internetdienst waarbij met menu-keuzes informatie kan worden bekeken en opgehaald.

Handheld: Verzamelnaam voor zakcomputers zoals de PalmPilot en PocketPC's.

Palm OS: Het besturingssysteem van een PalmPilot.

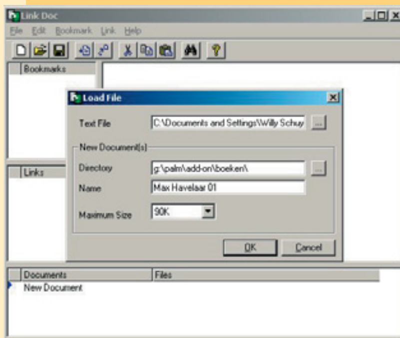
PDF: Het portable document format is een documentformaat dat op gelijk welke computer gelezen en beperkt bewerkt kan worden. Het maakt niet uit of het een Apple of een Windows-computer is.

Pixel: Samentrekking van Picture Element, ook wel beeldpunt genoemd. Het is de kleinste eenheid waaruit een beeldscherm is opgebouwd. Een resolutie van 800 bij 600 betekent dat een scherm horizontaal 800 en verticaal 600 pixels kan afbeelden.

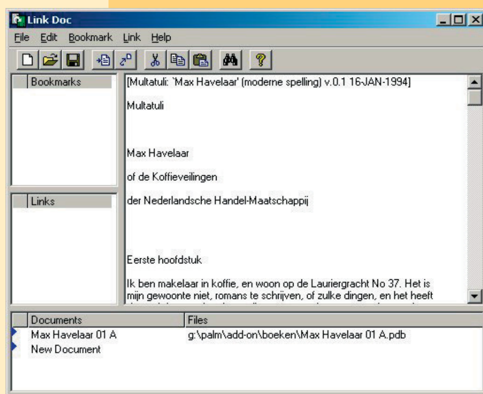
Windows CE: Het besturingssysteem dat Microsoft enkele jaren terug ontwikkelde voor gebruik in handheld-PC's.

Maak er een e-book van

We hebben nu een propere tekst die als basis kan dienen voor om het even welk e-book. Je kan zo'n tekst bijvoorbeeld met de Mobile LinkDoc Converter for Windows [14] vrij probleemloos omzetten in het PalmDoc-formaat, te lezen met vrijwel alle readers voor een handheld met Palm OS. Eerst haal je een tekstdocument (met de extensie txt) binnen met **Load File** (figuur 3). Vervolgens geef je een directory (map) en een naam op voor het nieuwe document en je kiest de maximumgrootte. Die laatste is beperkt tot 90 KB, maar grotere teksten worden automatisch in meerdere bestanden aangemaakt. Klik op **OK** en in een oogwenk

figuur 3

figuur 4

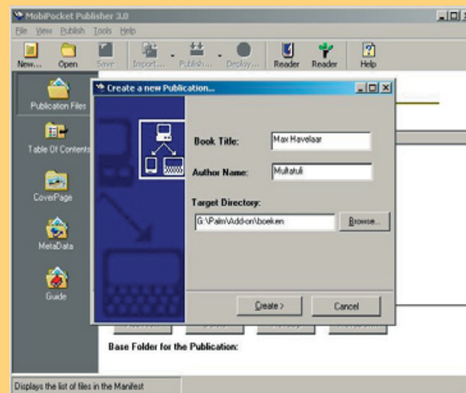

figuur 5

staat je document keurig in de gekozen map als 'Max Havelaar 01 A.pdb'. Je kan de tekst meteen lezen in **LinkDoc** (figuur 4), maar het is natuurlijk veel leuker om dat op je Palm te doen. Zo'n pdb-bestand hoef je daarvoor maar dubbel aan te klikken om het in de **Install Tool** van je Palmdesktop te plaatsen, waarna het bij de volgende synchronisatie automatisch op je handheld geïnstalleerd wordt. Vergeet niet dat je nog een reader nodig hebt om het te lezen. De Palm Reader [15]van Peanut Press [16] is daar zeer geschikt voor (figuur 5).

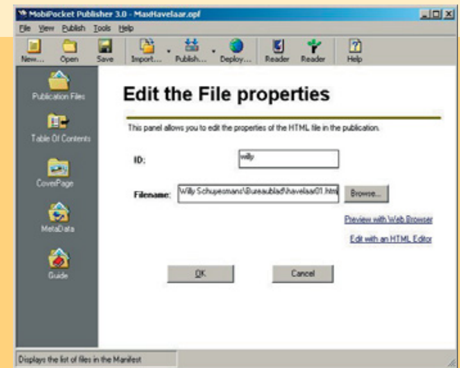
Platte tekst blijft echter maar platte tekst. De Palm Reader kan jammer genoeg niets anders aan. Laten we daarom eens het MobiPocket-formaat [17] uitproberen. Ook dat kan op PalmOS draaien, maar net zo goed op Pocket PC, Franklin eBookman en de helaas intussen ter ziele gegane Psion/Epoc32 [18].

Met de MobiPocket Publisher [19] kan je namelijk ook enige opmaak weergeven: de grootte van het lettertype, vet, cursief en zo meer. Je kan er zelfs afbeeldingen in opnemen. We bewaren dus eerst onze Havelaartekst als webpagina. Ga in Word naar het menu **Bestand** en kies voor **Opslaan als webpagina**. Je kan natuurlijk evengoed de html-broncode van de opgemaakte pagina's bij Laurens Jz. Coster ophalen (via het menu **Beeld/Bron**). Dan heb je kant-en-klare html-pagina's. Als we dat laatste niet gedaan hebben, brengen we enige opmaak aan, zetten er eventueel nog een afbeelding bij en bewaren het opnieuw als html-pagina.

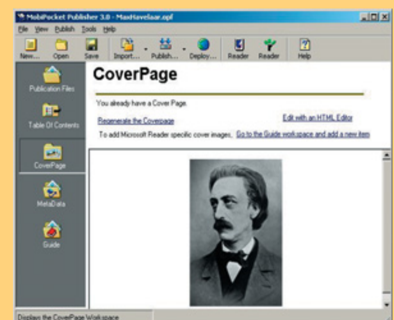
figuur 6

In de MobiPocket Publisher klikken we op **New** en kiezen voor de **Default.opf**-sjabloon, waarna we het venster **Create a new publication...** zien verschijnen. Daarin tikken we de titel en de auteur van het boek en kiezen de doelmap waar het moet terechtkomen (figuur 6). Klik op **Create** en voeg met **Add File** ons html-bestand in. Je geeft een willekeurige ID in en uiteraard de naam en het pad van het bestand (figuur 7). Je kan hier overigens het bestand nog verder bewerken.

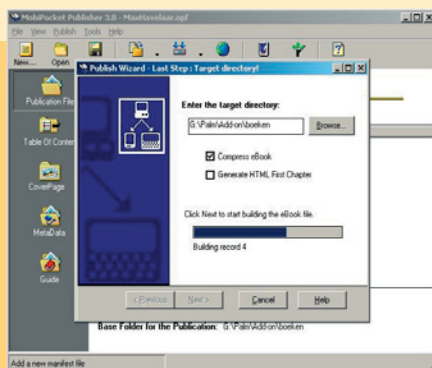

figuur 7

We voegen vervolgens een coverpage toe, waarvoor we de foto van Multatuli van de Coster-site gepikt hebben (figuur 8). Eventueel kan je ook nog een inhoudstafel met hyperlinks naar de hoofdstukken of extra

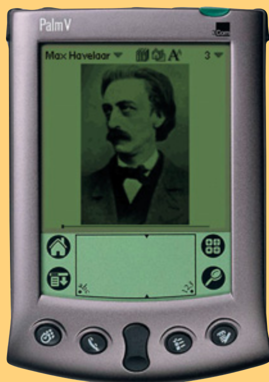

figuur 8

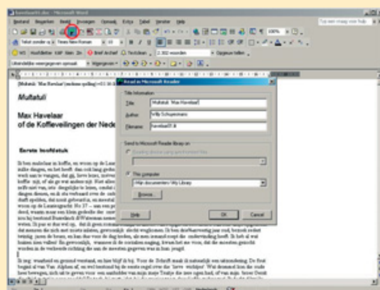
figuur 9

data (zoals de uitgever) toevoegen, maar aangezien we dit boek voor eigen gebruik opslaan, is dat overbodig.
Nu is het ogenblik gekomen om te publiceren. Daarvoor klik je op de **Publish**-knop in de taakbalk. Daarmee open je de Publish-wizard. Die laat je eerst kiezen of je een e-book in MobiPocket-formaat dan wel in MSReader-formaat wil aanmaken. Om een of andere reden liep dat laatste bij ons altijd fout. Maar voor MobiPocket werkt het prima. Je vult de plek in waar het bestand moet terechtkomen en in een oogwenk is 'MaxHavelaar.prc' aangemaakt (figuur 9). Palm-fanaten herkennen hierin meteen een programma voor de PalmOS. Je hoeft dit alleen maar dubbel aan te klikken en daarna je handheld te synchroniseren om het resultaat op je Palm te zien (figuur 10).

figuur 10

MS Reader: té simpel (of toch niet?)

figuur 11

Een heel handig hulpmiddel om zelf e-books te maken, levert de Microsoft Reader in de vorm van een plug-in voor Word: de Read in Microsoft Reader add-in [**20**]. Je kan dat ding met zijn wollige naam gratis downloaden en het nestelt zich in je standaard taakbalk met het bekende groen-zwarte symbooltje van Microsoft Reader.
Neem nu om het even welk tekstdocument in Word, maak het op met alle hulpmiddelen die de tekstverwerker je daarbij biedt, klik op het nieuwe symbooltje, controleer de titelinformatie en klik op **OK** (figuur 11). Een paar seconden later staat je bestand in je map **My Library** in **Mijn documenten**. Het bestand wordt bovendien meteen geopend in de Microsoft Reader voor PC (figuur 12).

Dat ziet er al bij al heel mooi uit voor zo'n eenvoudige operatie. Maar als we nu de 'Max Havelaar'-versie die we bij de e-bookklassieken hebben opgehaald ernaast leggen, is het verschil toch wel te merken (figuur 13). Er is dus blijkbaar veel meer mogelijk met Microsoft Reader. Het formaat ondersteunt namelijk allerhande lay-outtools zoals html en xml, naast de gewone Word-opmaak. Op de pagina's 'Make your own e-books' [**21**] en 'A Quick Guide to Making Microsoft Reader Books' [**22**] vind je precies hoe je de lay-out kan verfijnen, inhoudstafels maken, voetnoten aanbrengen en prachtige covers ontwerpen. We kunnen daar binnen het bestek van dit artikel niet verder op in gaan, maar als je daaraan wil beginnen, lees dan in elk geval de documenten 'Lay-out Guide', 'Source materials and conversions' en 'Markup Guide'. Je vindt ze op de eerstgenoemde pagina en ze zijn zowel beschikbaar voor Word als voor de Microsoft Reader zelf. Ze vragen behoorlijk wat studiewerk, maar het resultaat is er dan ook naar.

Multatuli: 'Max Havelaar'

Multatuli

Max Havelaar
of de Koffieveilingen der Nederlandsche Handel-Maatschappij

Eerste hoofdstuk

figuur 12

VAKTAAL

Broncode: De vorm van een computerprogramma die gelezen kan worden. Hierin staan de programmaregels zoals ze door een programmeur ingevoerd zijn. Zonder deze code kan een programma niet gewijzigd worden. Vaak zijn aan deze broncode de auteursrechten verbonden.

Html: HyperText Markup Language, een soort taal die tekst, afbeeldingen, links enzovoort in webpagina's giet.

Hyperlink: of kortweg link. Een referentie naar een ander document of webpagina. Een link in een webpagina verwijst vaak naar een andere internetpagina. Ze staan dikwijls in een ander kleurtje of zijn onderstreept. Als je er met de cursor overheen sleept dan verandert die in een handje.

Pad: Een bepaalde weg die moet worden afgelegd om aan de benodigde gegevens te geraken. Vaak een reeks van submappen. Voor het bestand C:\Mijndocumenten\tekst\clickx\nl\workshop.doc is het pad dus C:\Mijn documenten\tekst\clickx\nl.

PalmDoc: Tekstformaat voor handhelds met Palm OS.

Pdb: Extensie van het PalmDoc-formaat.

Plug-in: Een klein programmaatje dat aan een bestaand programma wordt toegevoegd om bepaalde functies te kunnen vervullen, zoals het afspelen van geluid of bewegende beelden.

Reader: Toestel waarmee je documenten zoals e-books kan bekijken en afprinten.

Sjabloon: Een sjabloon is een standaarddocument dat nooit gewijzigd wordt, maar waarvan kopies ingevuld worden. De sjabloon dient uitsluitend voor reproductie.

Wizard: Een handige hulp die je via gerichte vragen rimpelloos doorheen een lastige klus kan leiden, zoals bijvoorbeeld de installatie van een programma.

Xml: Extended Markup Language. Een metataal die geleidelijk html moet vervangen.

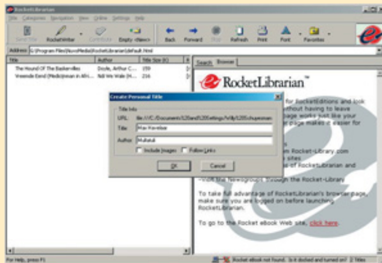
Nuttige links

e-book.pagina.nl
[**http://e-book.pagina.nl**]
Open eBook Forum
[**http://openebook.org**]
Digibieb
[**www.digibieb.nl**]
eBook Web
[**www.ebookweb.org**]

E-bookapparaten

@migo 600C (MSReader)
[www.urthere.com/_mobile_hardware/amigo600c.htm]
Casio Cassiopeia (MSReader)
[www.casio.com/personalpcs/]
Compaq Ipaq (MSReader)
[www.compaq.com/showroom/handhelds.html]
CyBook (eigen formaat)
[www.cytale.com]
Toshiba Genio (MSReader)
[www.uptobyte.com/nieuws/detail.asp?nnr={08ECDF43-6ED7-11D5-9748-00508BCA30FC}]
goReader (eigen formaat)
[www.goreader.com/]
hieBook (MSReader)
[www.ebookad.com/hiebook/]
HP Jornada (MSReader)
[www.hp.com/jornada/products/pocketpc.html]
IBM Workpad(PalmDoc)
[http://commerce.www.ibm.com/cgi-bin/ncommerce/ CategoryDisplay?cgrfnbr=2035814&cntrfnbr=1&cgmenbr=1&cntry=840&lang=en_US]
Sony Clié (PalmDoc)
[www.sonystyle.com/clie]
Trium Mondo
[www.trium.net]

De ingewikkelde en de dure

figuur 14

Ook een Rocket eBook [23] kan je vrij makkelijk zelf maken. Daarvoor haal je de RocketWriter [24] binnen, die je vervolgens installeert. Je selecteert om te beginnen een html-pagina - dezelfde 'Max Havelaar' maar weer - en vult auteur en titel in op CREATE PERSONAL TITLE (figuur 14). Alweer is het boek in een tel klaar en kan je het in je Rocket eBook-apparaat laden. Het heeft de rb-extensie zoals voor de hand ligt. Ook hier is het mogelijk om veel verder te gaan en bijvoorbeeld afbeeldingen en hyperlinks in de tekst aan te brengen. Maar het is wel wat omslachtiger en minder doorzichtig dan bij Microsoft Reader. We hebben weer de Rocket-versie van Max Havelaar bij de e-bookklassieken opgehaald. Leuk bij de Rocket eBook (maar lang niet alleen daar) is dat je de tekst dwars kan tonen als je vindt dat dit makkelijker leest (figuur 15). Let hier ook even op de hyperlinks waardoor je snel naar de diverse hoofdstukken kan bladeren. Het is ons niet gelukt - en eBook.nl [25] blijkbaar evenmin - om afbeeldingen in de tekst neer te zetten, terwijl de handleiding dat toch uitdrukkelijk als mogelijk aangeeft. Het zal wel aan ons liggen, maar duidelijk is het allemaal niet.

figuur 15

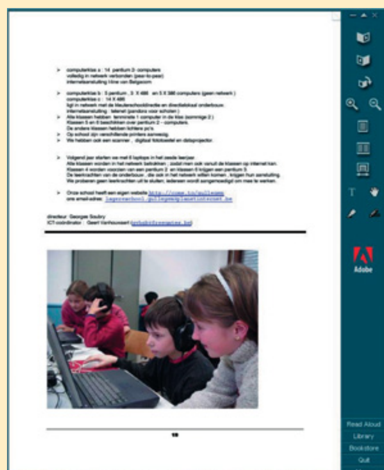
Blijft er nog één e-bookformaat te bespreken: het onvolprezen pdf-formaat van Adobe Acrobat. Natuurlijk kan je daar prachtige professionele pagina's mee creëren in elke lay-out. Je leest er alles over op 'How to create Adobe PDF eBooks' [26], als pdf-tekst op het net aanwezig. Maar juist omdat het om professioneel materiaal gaat, moet er ook voor betaald worden, zo'n $ 250 zelfs (€ 280 of 11.250 BEF). Daarom valt Acrobat ook buiten het bestek van dit artikel.

Wel leuk is dat je gratis vijf eigen documenten in pdf-bestanden kan omzetten op 'Create Adobe PDF On line' [27]. Meer kan ook, maar dan betaal je abonnementsgeld

figuur 16

figuur 17

en je moet er bovendien voor in de USA of in Canada wonen. Pech dus. Toch kan je de vijf gratis documenten ook vanuit Europa omzetten. Vul gewoon je gegevens in en even later valt je registratie in je mailbox. Je kiest een document, vult enkele opties in en wacht tot het omgezet is, tenzij je verkiest dat het je per mail wordt toegestuurd (figuur 16). Kies bij voorkeur een mooi opgemaakt document met wat verschillende lettertypes en hier en daar een afbeelding. Het aantal ondersteunde documentformaten is zonder meer indrukwekkend: zo'n 25 tekst- en afbeeldingsformaten waaronder Word, Publisher, PowerPoint, Excel en WordPerfect. Verder alle Adobe-formaten zoals Illustrator, FrameMaker, PageMaker, PhotoShop en natuurlijk ook de diverse 'Adobe PostScript'-formaten. Ten slotte ook nog de beeldformaten Windows bitmap, gif, jpg, tiff, enzovoort.

De pdf-files kan je natuurlijk gewoon met de Acrobat Reader lezen, maar veel leuker is het om dat nu als e-book te doen in de Adobe Acrobat eBook Reader [28], vroeger Glassbook (figuur 17). Adobe Acrobat heeft zelfs sinds kort zijn Adobe Acrobat eBook Reader for Palm OS [29], die pdf-bestanden omzet zodat je ze op een handheld kan lezen. Voor bestanden die hoofdzakelijk tekst bevatten, lukt dat voortreffelijk. Zitten er veel en vooral grote afbeeldingen in het pdf-bestand, dan valt het resultaat wel eens tegen. Maar toch is het een verademing mooi opgemaakte documenten op je Palmpje te bekijken.
Hiermee zijn we aan het einde van ons e-bookavontuur. Of je nu meteen naar de winkel moet snellen om je zo'n apparaat aan te schaffen, laten we aan jou over, al lijkt een handheld in elk geval een verantwoorde keuze, alleen al voor de vele extra mogelijkheden. Leuk is het in elk geval dat je daarmee voortaan je documenten ook mobiel mee kan nemen. En dat allemaal zonder een gram papier mee te moeten sleuren.

— Willy Schuyesmans —

Boekenbeurs

De 65ste editie van de Boekenbeurs vindt dit jaar plaats van 1 tot 11 november in het Bouwcentrum te Antwerpen. Tijdens de beurs zijn er lezingen, debatten, voordrachten en een centraal thema: Europa. Boeken over Europa en door Europese auteurs worden dit jaar extra in de kijker geplaatst. (KV)

[www.boek.be]
[www.boekenbeurs.org]

Url's uit de tekst

01 [www.palm.com/europe]
02 [www.visor.com]
03 [www.microsoft.com/mobile/pocketpc/default.asp]
04 [www.ebook-gemstar.com]
05 [www.franklin.com/ebookman]
06 [http://tech-two.mit.edu/Shakespeare]
07 [www.gutenberg.net]
08 [www.hum.uva.nl/dsp/ljc]
09 [www.ebook.nl/klassieken.htm]
10 [www.rocketbook.de]
11 [www.microsoft.com/reader]
12 [www.adobe.com]
13 [gopher://ftp.std.com/11/obi/book/Multatuli.]
14 [www.handmark.com/products/linkdoc/index.html]
15 [www.peanutpress.com/reader_download.cgi]
16 [www.peanutpress.com]
17 [www.mobipocket.com]
18 [www.iota.demon.co.uk/psion]
19 [www.mobipocket.com/en/DownloadSoft/DownLoadPublisherStep1.asp]
20 [www.microsoft.com/ebooks/tools/make_authors.asp]
21 [www.microsoft.com/ebooks/tools/make_your_own.asp]
22 [www.cewindows.net/reader/makingreaderbooks.htm]
23 [www.rocketebook.com/enter.html]
24 [www.rocketebook.com/RocketWriter/index.html]
25 [www.ebook.nl]
26 [www.adobe.com/epaper/tips/acr5ebook/pdfs/eBook.pdf]
27 [https://createpdf.adobe.com]
28 [www.adobe.com/products/ebookreader/main.html]
29 [www.adobe.com/products/acrobat/readerforpalm.html]

VAKTAAL

Bitmap: Afbeelding gevormd door losse punten met uitsluitend kleurinformatie. Dit is het standaardformaat voor afbeeldingen gemaakt met MS-Paint. Het gaat om die bestanden die als extensie .bmp hebben.

Gif: Graphics Interchange Format, een gecomprimeerd formaat van afbeeldingen.

Jpg: een grafisch bestandsformaat dat vaak wordt gebruikt op het internet. Dit formaat maakt gebruik van een speciaal compressiemechanisme waardoor de plaatjes nòg kleiner kunnen worden gemaakt.

Tiff: Tagged Image File Format. Een bestandsformaat dat speciaal is ontworpen voor layouttoepassingen en dat door vrijwel alle grafische programma's wordt ondersteund. Tiff-bestanden zijn wel tamelijk 'zwaar'.